

LĘG DZIERZBY CZARNOCZELNEJ *LANIUS MINOR* NA ŚLĄSKU

W lipcu 1996 w okolicy wsi Skidziń (gm. Brzeszcze, woj. katowickie) położonej nad Sołą, obserwowałem parę dzierzby czarnoczelnych. Ptaki stwierdzono w rzędach kilkudziesięciu wysokich topoli i innych drzew liściastych, w pobliżu otwartych pól i łąk w krajobrazie rolniczym, na skraju małej wsi. Łączny czas trwania obserwacji wynosił około 2,5 godziny. Ptaki obserwowano najczęściej z odległości ponad 100 m, a najmniejszy dystans obserwacji wyniósł 20 m. Dzierzby te były większe od widzianych równocześnie trznadli *Emberiza citrinella* i dzięciołka *Dendrocopos minor*, ale wyraźnie mniejsze od srokosza *L. excubitor*, choć nie było możliwości bezpośredniego porównania wielkości. Głównymi cechami na podstawie których oznaczano gatunek były: czarny szeroki pas rozpoczynający się nad tyłem pokryw usznych, biegnący przez oko i połączony z równie czarnym czołem. Lusterko było krótkie, lecz szerokie, wyraźnie widoczne w locie. Spód ciała białawy, z czerwonoróżowymi bokami u samca i jasnoróżowymi u samicy.

W dniu 24 VII widziałem samca siedzącego na wierzchołku starej wysokiej topoli, którego później obserwowałem polującego na pobliskiej łące. Ptak ze zdobyczą (duży owad) wleciał w koronę innej starej topoli, a następnie odleciał w kierunku innych drzew oddalonych około 200 m. 30 VII już na początku obserwacji stwierdziłem osobnika siedzącego na wierzchołku topoli. Był to prawdopodobnie samiec, który oddalił się w stronę okolicznych zadrzewień. Jednak chwilę później z korony jednej z topól zerwał się drugi osobnik i usiadł nieopodal. Ptaka tego oznaczyłem jako samicę. Przy podchodzeniu do topoli, z której się on zerwał, ptak czterokrotnie symulował ataki na obserwatora, szczególnie wtedy, gdy obchodziłem topolę wokół z bliskiej odległości. Następnie jeszcze długo, z większej odległości, obserwowałem tego ptaka siedzącego na wierzchołku drzewa. Samca nie udało mi się ponownie wypatrzyć, a dłuższą lustrację terenu uniemożliwił ciągły opad deszczu. Podczas kolejnych kontroli (6, 8 i 11 VIII) dzierzby czarnoczelnych już nie stwierdziłem i dopiero 11 IX widziałem najprawdopodobniej samca od tej pary, koło wsi Wilczkowice (1,5 km od miejsca poprzednich obserwacji).

Komisja Faunistyczna uznała oznaczenie gatunku za prawidłowe, a gniazdowanie za pewne.

Stwierdzenia lęgów dzierzby czarnoczelnej w Polsce należą obecnie do rzadkości. W okresie powojennym jej występowanie było ograniczone przede wszystkim do wschodniej Polski (Tomiałojć 1990), a w latach 90. jej lęgi stwierdzano wyłącznie w białostockim (Komisja Faunistyczna 1994, 1996, 1997). Na Śląsku ostatni przypadek gniazdowania tej dzierzby miał miejsce w lipcu 1968 koło Bychowa pod Żmigrodem (Dyrz i in. 1991).

LITERATURA

- Dyrz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. 1991. Ptaki Śląska – monografia faunistyczna. Wrocław
- Komisja Faunistyczna 1994. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1992. Not. Orn. 35: 157-170
- Komisja Faunistyczna 1996. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1995. Not. Orn. 37: 301-317
- Komisja Faunistyczna 1997. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1996. Not. Orn. 38: (w druku).
- Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność. Warszawa.

Breeding of the Lesser Grey Shrike *Lanius minor* in Silesia

In July 1996 breeding of one pair of the Lesser Grey Shrike was recorded near Sidziń (Katowice Voivodship). On 30 July an individual (probably female) was observed, the alarmed bird simulated attacks towards the observer. Another individual, foraging and carrying food (probably male) was seen on that day and 24 July. In the nineties breeding of the Lesser Grey Shrike was recorded only in Białostockie (NE Poland). In Silesia last breeding of the species was recorded in July 1968 near Żmigród (Dyrz et al. 1991). The record was accepted by the Avifaunistic Commission.